

130 ГОДИНИ ДЪРЖАВНА ТЪРГОВСКА ГИМНАЗИЯ „ДИМИТЪР ХАДЖИВАСИЛЕВ“ – ОГНИЩЕ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО ОБРАЗОВАНИЕ В БЪЛГАРИЯ

Альоша Кушлов

Държавна търговска гимназия „Димитър Хадживасилев“ – Свищов

Резюме. В статията се прави исторически преглед на създаването на първото търговско училище в България, с което се поставя началото на икономическото професионално образование у нас. Подчертана е заслугата на дарителя Димитър Хадживасилев за разкриване на търговското училище в родния му град Свищов.

Keywords: philanthropy, education in economics, history

Държавна търговска гимназия „Димитър Хадживасилев“ е първото професионално икономическо училище в България. Началото на съществуването му е поставено с благородния жест, който прави дарителят Димитър Хадживасилев.

Димитър Хадживасилев е роден в Букурещ през 1814 г. в семейството на хаджи Васил Станкович и Мария Цанкова. Основната дейност на семейството е търговията. Първоначално малкият Димитър получава своето образование в т.нар. „народни училища“. Вродената книжовна любознателност, високият интелект и стремежът към просвета и нравствено усъвършенстване го приобщават към една много висока култура. Наред с това баща му го посвещава в потомствения за семейството си занаят – кожухарството, и го въвежда в тънкостите на търговската дейност. След смъртта на баща си Димитър разширява търговията с луксозни кожи и достига до пазарите в Западна Европа и на изток в Русия. Същевременно той се включва активно в дейността на създаденото в Букурещ Българско книжовно дружество. Димитър Хадживасилев подпомага дейността на дружеството, дарявайки част от своите доходи. Сам издава брошурата „Кирил и Методий – българските просветители“ в 1000 екземпляра. За истински родолюбец като Димитър Хадживасилев няма нищо по-свято от това, да работи за разпространение на светлината на знанието. Смисълът на тази високопатриотична цел е ясно изразен в неговото завещание, което той прави, когато е на преклонна възраст и тежко болен. В завещанието е записано:

„Да се открие в Свищов, гдето са се родили родителите ми, едно реално училище или класическа гимназия, в което да се преподава политическа икономия“.

Това негово желание е подкрепено с крупната сума от 240 000 златни лева за изграждане на училищна сграда и нейното поддържане. Създава се фонд, към който са правили дарения и други граждани. Дарението си Димитър Хадживасилев прави на 6.XI.1883 г., като сумата е преведена в ЮБНБ с посредничеството на Евлоги Георгиев. Няколко месеца по-късно, януари 1884 г., Димитър Хадживасилев умира в Букурещ, без да успее да види осъществена своята благородна идея. Въпреки този факт завещанието му стриктно се изпълнява от свищовската общественост. Първоначално е обявено, че училището ще бъде открито на 1.IX.1883 г. Записват се 40 ученици, но поради невъзможност да се намерят подходящи учители учебни занятия не се провеждат и се отлагат за следващата година. Ето защо за официално откриване на първото търговско училище в България се приема 1.IX.1884 г. За директор е назначен Н. Красилников, а за заместник-директор – Н. Начевич. Тези двама учители поставят началото на търговското професионално образование в България.

През пролетта на 1885 г. за учител е назначен Х. Атанасов, известен като „дядо Адам“. Именно той поставя основите на двойното счетоводство у нас.

С указ №79 от 5.VII.1885 г. на българския княз се утвърждава „Устав за отваряне на търговска гимназия под названието „Димитър Хадживасилев“ – Свищов.

През учебната 1887/1888 г. за първи път се работи по програма, разработена от учителите и одобрена от Министерството на народното просвещение. През същата година завършилите III курс на обучение държат и първите зрелостни изпити.

Малко преди това се избира и училищно настоятелство. Като първостепенна задача за настоятелството се явява строежът на нова сграда за училището. Още от 1887 г. се разисква въпросът за строежа на нова сграда, но едва след 1890 г. има развитие, след като настоятелството се обръща към правителството с молба да подпомогне финансово строежа на сградата. През 1891 г. е обявен конкурс за сградата. В него вземат участие редица изтъкнати за времето си европейски архитекти със свои оригинални проекти. Специално жури разглежда всеки проект. Конкурсът се печели от проекта за сграда на Питър Паул Бранк. Той е един от известните за времето си в Свищов австрийски архитекти, защото по негови проекти са построени и свищовското читалище и други сгради. Всички те се отличават със своето изящество и красота. Не по-малко величествена е и сградата на Търговската гимназия. Сградата представлява умалено копие на Виенския университет. В плана ѝ се включва скулптурната фигура на покрива на камбанарията, представляваща бога на търговията Меркурий. На 17.VIII.1892 г. за главен строител на сградата е утвърден предприемачът Янаки Тодоров Николов. Първият камък е положен на 1.IX. 1892 г. Сградата е построена за около 40 месеца и за нейното построяване са изразходени 580 000 лева.

И днес, въпреки дистанцията на времето, сградата на Търговската гимназия продължава да изпъква със своята величественост и хармоничност. Тя все още предизвиква възхищението не само на ученици, учители и родители, но и на всички гости на училището и града със своята богата вътрешна украса в стил късен барок и рококо. Сградата на училището винаги е била и ще си остане един внушителен емблематичен паметник на българското родолюбие и дарителство, нравствен пример за поколения българи.

Вече в продължение на 130 години Държавна търговска гимназия „Димитър Хадживасилев“ в Свищов продължава да бъде огнище на икономическото образование в България.

ЛИТЕРАТУРА

- Ганчев, С. (1929). *Свищов (Принос за историята му)*.
Павлович, Д. (1909). *Черти от живота на Д. Хадживасилев*.
Пенев, Л. (1988). *Дарителят*.
Попхристов, Г. (1937). *Свищов в миналото*.

REFERENCES

- Ganchev, S. (1929). *Svishtov prinos za istoriyata mu*.
Pavlovich, D. (1909). *Cherti ot zhivota na D. Hadzhivasilev*.
Penev, L. (1988). *Daritelyat*.
Pophristov, G. (1937). *Svishtov v minaloto*.

130 YEARS DIMITUR HADJIVASILEV STATE TRADE HIGH SCHOOL WAS AN OUTBREAK OF ECONOMICAL EDUCATION IN BULGARIA

Abstract. The article offers a historical overview of the creation of the first commercial school in Bulgaria, which marked the beginning of economic vocational education in the country. Highlighted is the merit of the donor Dimitur Hadjivasilev disclosure of trade school in his home town of Svishtov.

✉ **Mr. Alyosha Kushlov**

Dimitur Hadjivasilev State Trade High School
11, Dimitar Hadzhivasilev Str.
5250 Svishtov, Bulgaria
E-mail: al.kushlov@mail.bg